

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ
ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ
ΕΝΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΟΙΗΜΑ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

«Τί χροὴ τί χροὴ με, δέσποτ', ἐν ξένα ξένον
στέγειν ἢ τί λέγειν πρὸς ἄνδρ' ὑπόπταν;
Φράζε μοι. Τέχνα γὰρ
τέχνας ἑτέρας προύχει...»

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

I

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑΣ

[Απ' το ταβάνι κρέμεται μια λάμπα πετρελαίου. Λίγο φως, άπλυτο, τσαλακωμένο, αζύριστο, πέφτει πάνω στον άντρα που προσπαθεί ν' ανοίξει δρόμο ανάμεσα σε χαρτιά, στο τραπέζι μιας ανύπαρκτης σάλας. Μοιάζει ήδη νεκρός, θαμμένος σε μια πυραμίδα από χαλιά κρεμασμένα στα παράθυρα, για να μη φεύγει σταγόνα φως από το ναυαγισμένο σπίτι. Πεταμένο στο πάτωμα, ένα πανωφόρι στρατιωτικό. Τα διακριτικά του τόσο φθαρμένα που δεν ξεχωρίζουν. Δεν έχει σημασία. Ούτε πως υπήρξε φοιτητής της Θεολογίας. Σημασία έχει πως κατηγορείται για εγκλήματα πολέμου και πως ο μοναδικός φίλος του είναι μακριά, ασφαλής μέσα στην έπαρση της δοκιμασίας του, από τον καιρό που άφησε την Στρατιωτική Ακαδημία για να μονάσει. Ο άντρας γράφει στο φίλο του. Το γράμμα δεν το ταχυδρόμησε ποτέ. Εξάλλου, θα ήταν μάλλον απίθανο να έφτανε στον παραλήπτη. Βρέθηκε πάνω στο τραπέζι κι ο άντρας νεκρός. Άγνωστο αν αυτοκτόνησε ή εκτελέστηκε. Ο φίλος του σκοτώθηκε στο βομβαρδισμό του μοναστηριού, ένα μήνα πριν. Κάπου στα Βαλκάνια. Νύχτα.]

Εγώ, ο Στέφανος, ανάξιο πλάσμα
- πεταμένο το υλικό που ξόδεψε όποιος μ' έφτιαξε
από λάσπη ή απ' όνειρα, όπως λένε,
χαμένη ανάσα η φωνή που έφραξε τ' όνομά μου
σε Παράδεισο ή Κόλαση, παλιόξυλο το δέντρο
απ' όπου έκοψα το κάτεργό μου -
θύτης στον πόλεμο και θύμα στην ειρήνη,
με την ίδια έξαψη, την ίδια προθυμία, την ίδια αφοσίωση,
προς τον άξιο μοναχό Τιμόθεο,
κάποτε αγαπημένο συμμαχητή Γκοράν,
φίλο των παλιών μου ατοπημάτων
κι εχθρό των τωρινών μου εγκλημάτων.

Αν έχεις κάποια ιδέα τι σκέφτεται ο Θεός
για την κατάντια μας, γράψε μου αμέσως.
Δεν θα 'θελα να μ' έβλεπε έτσι ανοχύρωτο μπροστά του.
Αν δεν έχεις, τι κάνεις εκεί πέρα στις ερημιές;
Τόσο ακατάδεκτος έγινες πια με την ζωή,
εσύ που υποτίθεται πως ήξερες καλά
πόσο θηρίο αναιρεί κάθε ψυχή
και πόσο αίμα αποσιωπάει η σάρκα;

Θυμήσου κήπους!

Όσο για μας,
εξακολουθούμε να εμπιστευόμαστε το σώμα μας,
υπόχρεοι σ' έναν όλεθρο συμβατικό·
κάτι σαν τραύμα σε πεδίο μάχης.

Τι λιγότερο θα μπορούσες να φοβηθείς;

Επενδύουμε στο θάνατο.

Στην αρχή είναι πάντα...εποικοδομητικά!

Ξεριζώνουμε τα χωριά το ένα μετά το άλλο.

Ύστερα...λασπώνουμε, συμπεριφερόμαστε στον άμαχο άνθρωπο
σαν πεινασμένοι λύκοι. Θα μας εκδικηθούν, υποθέτω.

Τους εκδικούμαστε προκαταβολικά και πάει λέγοντας,

σφάζοντας, ρημάζοντας, αυτοκτονώντας όλη μέρα

επιβιώνουμε την νύχτα. Νεκρώνονται τα σπλάχνα μας

όταν χιμάμε σε σπλάχνα άλλων. Καθένας ξενυχτάει

πολλούς νεκρούς για να μην κλάψει το δικό του.

Ζητάμε μια πηγή και είμαστε πλασμένοι άμμος.

Καθένας γίνεται όλο και περισσότερο...άνθρωπος.

[Κι ο αετός στα ορεινά φτερά του ελπίζει ένα τέλος πεδινό!]

Εγώ δεν είμαι πια ο κυνηγός που ήξερες.

Κατάλαβα πως ο νεκρός απουσιάζει.

Ποιόν να ρωτήσεις γι' αυτή την απίστευτη έκλειψη;

Θέλεις να φωνάξεις: «Τα χέρια του, τα χέρια του,

που είναι τα χέρια του, ένας άνθρωπος χωρίς χέρια,

τι φρίκη, τι αβάσταχτη φρίκη!» και σκέφτεσαι:

«Τα χέρια του, αυτά τα χέρια δίχως άνθρωπο! »

Πρόκειται, το δίχως άλλο, για εθισμό.

Τι σημασία έχει αν η γλώσσα
δεν απαιτεί να θάψει τα σφάγια της,
σκάβοντας με τα χέρια ένα χώμα σκληρό σαν αξίνα;
Τι κερδίσαμε απ' αυτή την ψυχαγωγική ειρήνη;
Θεατές ήμασταν. Αφήναμε στην άκρη
αγωνίες κι ευαισθησίες. Όταν κάποιος ξέφευγε
το βλέμμα του θηρίου, ουρλιάζαμε σκοτεινά,
σαν να χάναμε το τρόπαιό μας.
Θηρία ήμασταν ακυρωμένα στην κερκίδα.
Ύστερα, το θύμα έπεφτε πάντα στην παγίδα.
Κάποτε διαμαρτυρόταν μαρτυρικά,
κάποτε δεν προλάβαινε καν να βογκήξει
τον τρόπο των αδίστακτων νυχιών.
Ξερνούσε τον αέρα αλύπητα,
θαβόταν ήδη στην κατάντια του,
πριν παραδώσει τον πανικό των ματιών του,
τον ιδρώτα των χεριών του,
την καταδίκη των χειλιών του.
Σηκωνόμαστε μέσα μας, ζητούσαμε να δούμε
πως αναβλύζει ο θάνατος από παραίτηση.
Πεινούσανε τα μάτια μας ό,τι ξεδίψασαν τ' αυτιά μας.
Ανοιγάμε την καρδιά μας στα θηρία,
τ' αποθεώναμε, με βλέμμα ορθάνοιχτο.
Προσευχόμασταν αιώνια δόξα στις κοιλιές τους.
Ουρλιάζαμε ταχύτατες ανάσες,
μαστιγώναμε την οργή να τρέξει λύσσα.
Τρίζαμε τα δόντια με μανία,
κομματιάζαμε με ξεραμένα χείλη
ό,τι απέμενε απ' το σφάγιο στην αρένα.
Θηρία στην κερκίδα εγκλωβισμένα.

Ευάερη, ευήλια κερκίδα, γυάλινη αρένα...

Πόσο φως μπορεί ν' αντέξει
μια βιαστική αναπαράσταση απελπισίας;
Ένα κομμένο χέρι το πολύ.
Δεν προλαβαίνεις καν να μετρήσεις τα δάχτυλα.
Κάποτε, ώρα περίεργη βαμμένη πορφυρή,
σκέφτεσαι: κι αν περισσευαν δέκα λαγκάδια αηδόνια σκοτεινά,
κι αν έλειπαν είκοσι τέσσερα φεγγάρια ξάγρυπνες αυλές;
Πώς θα υπολογίσεις πόση φτώχεια θέρισες,
σπέρνοντας το αίμα σου σ' αυτό το βράχο
που ισορροπεί, σαν μεταφυσικός παλιάτσος, στο αδιανόητο;
Σκοτάδι, σκοτάδι κι εμείς μετανάστες
στην τύφλα της βαρυτικής μας ραθυμίας.

Στο τέλος, απελπίζεσαι,
νιώθεις πως μόνο σαν άνθρωπος μπορείς να πεθάνεις,
ποτέ σαν φύλλο. Αλλά είναι νύχτα
και τα κεράσια, πίσω στο χωριό,
βάφουν τον ύπνο σου, στολίζουν τις μάντρες των σπιτιών,
για να περάσει ξύλινος εκείνος ο εκδρομικός θεός της εφηβείας.
Ο ίδιος αρχαίος άνεμος τον συνοδεύει
με δέντρα, θάμνους και πουλιά.
Είναι μια εικόνα. Συμφωνώ. Όταν αρχίσει να γλυκαίνει,
την κόβεις, την τρως, την ξεχνάς
στις φλέβες, στα νεύρα, στα κόκαλά σου,
ή την χαρίζεις στο σκουλήκι.
Όμως δουλεύει πάντα προς τα επάνω
το δικό της ναυάγιο.
[Μην προσπαθήσεις να ξεφύγεις, τώρα που αρχίζω να μιλάω!]

Αυτό που ζούμε δεν είναι ο κόσμος,
τ' απομεινάρια του είναι στα νύχια και στα δόντια μας.
Νιώθουμε βρώμικοι, αλλά είναι χορταστικό:
έστω, παρήγορο, αν πρόκειται να πεθάνεις
σαν λύκος χωρίς κυνόδοντες.
Μιλάμε, αλλά απευθυνόμαστε στον εαυτό μας.
Τόσο μοναχικοί την ώρα του θριάμβου,
τόσο λίγο γενναιόδωροι με τα κίνητρά μας.
Σαν να μάς φωτογραφίζει η ίδια η ιστορία
για λίγα κέρματα, σε κάποιο ήδη
παρακμασμένο θέρετρο, τελευταία φορά.

Έχω μαζί μου μια παλιά φωτογραφία.
Στέκεσαι απερίγραπτα αποφασιστικός,
προσπαθώντας να κατευνάσεις
τα πνεύματα που οχλαγωγούν στο βλέμμα σου,
σχεδόν χωρίς χείλη απ' την προσπάθεια,
σχεδόν χωρίς δάχτυλα από την οργή.
Μα τι περίμενες, λοιπόν;
Πώς να τα βγάλει πέρα ένας θεός, με τόση συννεφιά ψυχών;
Ένα φύσημα και θα χιονίσει όλεθρο, ξέρεις εσύ!
Εγώ, μια σειρά παραπάνω, σκοτεινός μέσα στα μάτια
που δεν κατάλαβαν ποτέ τι πεινούσαν, τι διγούσαν,
τυφλός μέσα μου μέχρι τρέλας.
Κάτι μπορούσες να διαβάσεις, κάτι διάβασες,
δεν έμαθα ποτέ: λίγο το φως.
Δίπλα μου εκείνο το περίεργα φτερωτό κορίτσι,
κουρνιασμένο στα κεράσια των χειλιών του,
ν' ατενίζει ένα ελάφι φως στην κορυφή των ημερών μας.

Δεν συγκλονίστηκες εσύ το κελάηδημά του, Γκοράν.
Τιμόθεε, Γκοράν, όσα πουλιά ονειρεύτηκε το αντικρινό βουνό,
τόσα κλαδιά δεν τόλμησαν τα θάμνα
κι όσες ακτές λαχτάρησε η θάλασσα η μακρινή,
τόσον αφρό δεν τόλμησε το κύμα.
Σκέφτομαι τώρα, τι επέμενε ο γέροντας ευκάλυπτος,
δείχνοντας ένα κάθετο σκοτάδι,
όταν η μέρα καιγόταν πίσω απ' το βουνό;
Μετά, γαλήνη και σιωπή.
Θυμάσαι; Έλεγα ερπετό κι έλεγες γεράκι.
Κοιμάται χρόνια σκόνη το ερπετό
κι ασφυκτιά χρόνια αιθέρα το γεράκι.
Τι περιμέναμε, Τιμόθεε, Γκοράν;
Τον είδαμε να τρέχει, φορτωμένος το χειμώνα,
να χώνεται στην τρύπα του· ύστερα,
την ώρα της λειτουργίας, ν' ανεβαίνει
μιαν απόγνωση κατακόρυφη στο σώμα του εσταυρωμένου.
Τι θα κέρδιζε απ' αυτή την περιπλάνηση;
Ένας θεός μυρμήγκι στο κάτεργο της σάρκας,
Μεγάλη Πέμπτη! Τι έλεγα, Γκοράν; Τον έθαψαν κρυφά.
Μας ξεγέλασαν, την μεγάλη εκείνη ώρα που μαθαίναμε
τι δεν ήταν θάνατος και τι δεν θα ήταν αθανασία·
εγώ με το κορίτσι πουλί κι εσύ με τον Ντεκάρτ γεράκι·
τον κύκνο ύπνο του καθένas ξαγρυπνώντας:
μιαν ακατάσχετη αιμορραγία προσδοκιών,
ανεβαίνοντας ένα θρίαμβο βουνό,
ακούγοντας να έρχονται με βήμα κάστανο αρματωμένο,
νιώθοντας να κατεβαίνουν με γόνατα ρίζες εργατικές.
Θα κομμάτιαζαν το σκοτάδι των δρόμων,
θα ξεκοίλιαζαν την νύχτα των κτηρίων,

θα επικρατούσαν, θα νικούσαν, θα κυριαρχούσαν,
θα επέβαλλαν την εξουσία της ψυχής,
την πέτρα του βυθού, το γρήγορο πόδι της σαύρας,
την φτερούγα του πουλιού...
«Χαίρε το καταπράσινο πρωτοπαλικάρό τους!»
Θυμήσου, Γκοράν! Τα δέντρα, Γκοράν!
Εκείνη η αρχαία δημοκρατία των δασών,
εφηβική μας μοναρχία· σε τι διέφερε, Γκοράν;
Αίμα δεν τρεχοβολούσε, Γκοράν;

Μας έκρυσαν στο θάνατο, Τιμόθεε, ό,τι έμοιαζε με ζωή·
ή το εντελώς αντίθετο; Πώς να ξέρεις τι σαπίζει
στο σκουπιδότοπο της διαλεκτικής,
όταν μυρίζει τόσο Παράδεισο το γιασεμί;
Κι ενώ αναλογιζόμαστε την εικόνα μιας προόδου
που θα ολοκληρωνόταν χάρη στις προσπάθειες του θεού
να διαπαιδαγωγήσει την ανθρωπότητα,
καταρρέαμε μιαν ελπίδα,
για να υπερασπιστούμε μιαν επινόηση
σε αυστηρά καθορισμένα όρια.
Η ζωή δεν θα ξετυλιγόταν πια
ανάμεσα σε δυο τουλάχιστον δαιμονιακά στοιχεία.
Τα καράβια δεν θα μοχθούσαν το νερό.
Τα πανιά δεν θα λαχάνιαζαν εκείνον τον αδίστακτο βυθό
που ανηφόριζε με φύλλα κάτασπρα προς την πατρίδα
μιας γαλανής αθανασίας. Στο εξής,
θα κατευθύνονταν προς μια φωτισμένη θάλασσα·
ποτέ προς μια φωτεινή θάλασσα
ή μια σκοτεινή θάλασσα.
Θα πέθαιναν αναρίθμητες ακτές,

ενώ μαύρες κηλίδες θα ξεφύτρωναν
πάνω στους ξεγυμνωμένους λόφους.
Κόρφοι θα χάνονταν πίσω από βράχους,
πέτρες και θάμνοι θα έκαιγαν τα μάτια
της κουκουβάγιας δύσης. Κυπαρίσσια και παλάτια
δεν θ' αναδύονταν, καν δεν θα σήμαιναν
ό,τι στερήθηκαν πολύ πέτρινα πριν.
Μέταλλο μόνο, λυσσασμένο για σκουριά,
φτερά κατάμαυρων πουλιών που αποστομώνουν
μια βαλκάνια νύχτα, χτυπημένη από έρωτα βαθύ,
αίμα ξέφρενο, χορευτικό, οιοπνευματώδες,
κι ο Έλληνας καλόγερος να ωρύεται:
«Ό,τι προλάβουμε το βράδυ που ξυπνάει
θεός βρικόλακας, λυκάνθρωπο τον κόσμο.
Σε λίγο ξημερώνει συνήθεια κι ανία!»
Υπάρχει ακόμα· το χώμα βάφει τα μαλλιά του πατρίδα,
ρίζες σκοτεινές, αρπάζουν, σφίγγουν μια χαιίτη
που δεν ελπίζει άνεμο πια, αλλά μοσχοβολάει
Κυριακή, πλατάνη και κρασί, λεμόνι παραισθητικό
στην κατάλευκη επικράτεια της νύφης.
Σκέφτεται το θάνατο, όπως πάντα, και γερνάει τόσο βαθιά.

Γκοράν, Γκοράν, μιλούσα για ζωή. Ή μήπως είναι
αυτή η ρακοσυλλέκτρια βροχή που βγήκε
στην γύρα από νωρίς; Αν ήσουν εδώ!
Αν μπορούσες να δακρύσεις μαζί μου
τα τρομερά ευρήματά της:
το δέρμα ενός φεγγίτη που κάποτε ήταν τζάμι,
δυο τρία δάχτυλα σκουριά πανάρχαιοι μεντεσέδες,
μια αγκαλιά τσουκνίδα χορτασμένη σάπιο ξύλο.

Δεν καταλαβαίνεις πια;
Επινόησαν μια νέα επιστήμη των παθών,
αφύσικη σαν φύσημα οχιάς σε ξυράφι:
ο μαθητής που δένει το σανδάλι του
είναι ένας Αχιλλέας χωρίς Πάτροκλο,
επιπρόσθετα ανίκανος να θυμώσει.
Ο Χριστός, χωρίς γένια, δεν μπορεί να παραβάλλει
στο παραμικρό το Δία, αν και δεν είναι απαραίτητο.
Το δεξί του χέρι επιμηκύνεται έντονα
για να τονιστεί η χειρονομία της ευλογίας.
Μακρύ χέρι, μεγάλη ευλογία.
Μεγάλο τείχος, ατέλειωτη σφαγή.
Δες, η τέχνη είναι μια αφαίρεση.
Την ανασύρεις από την φύση, αφού προηγουμένως
ονειρευτείς και σκεφτείς βαθιά τι θα προκύψει.
Είναι το μόνο μέσο για ν' ανέβεις προς το θεό,
κάνοντας όπως ο θεός. Κι αν δεν αναπαράγεις
παρά τα επιφανειακά χαρακτηριστικά,
όπως ο φωτογράφος; Υποκρίνεσαι, ώσπου κάποιος
ν' αναλάβει την οργάνωση της παραγωγής:
ένα παιχνίδι με αντίπαλο μια φύση τεχνητή,
κι ο άνθρωπος να ζει κάτω από την σκιά
γιγάντιων μηχανημάτων.
Το κοπάδι μαζεύεται στο μαντρί.
Ξεχνάει τι σημαίνει χθες, σήμερα, αύριο.
Τρώει, ξαπλώνει, χωνεύει.
Η ευτυχία δεν είναι ελπίδα πια, είναι επιδίωξη.
Ξηλώσαμε τον ύπνο μας,
για να μπαλώσουμε τα κουρέλια της μέρας.

Ποιος ισχυρίστηκε την λογική;
Από τι έπασχε ο δύστυχος;
Σκοπός της φιλοσοφίας είναι η λογική
διασάφηση των στοχασμών.
Η φιλοσοφία δεν είναι θεωρία, είναι δραστηριότητα.
Πρέπει να αποσαφηνίζει και να οριοθετεί
αυστηρά τους στοχασμούς, συχνά, θα λέγαμε θολούς
και συγκεχυμένους. Πάει καλά!
Η Θεολογία στοχεύει στην διασάφηση του αδιανόητου.
Δεν είναι δραστηριότητα, είναι θεωρία:
άλλη θεωρία, πιο... ανοιχτομάτα.
Η επιστήμη σκοπεύει να δει τα πάντα από πολύ ψηλά
και πολύ ψυχρά, να ερμηνεύσει τα πάντα.
Κι έτσι έχουμε την τέλεια εικόνα ενός γύπα:
Υψώνομαι, βλέπω, χιμάω.
Ύστερα σκέπτομαι το όλο εγχείρημα
κι αναζητώ στ' απομεινάρια του θύματος
τον αποχρώντα λόγο της ζωής,
οπωσδήποτε κόκκινο, εφιαλτικά κόκκινο.
Σπουδαία ανακάλυψη! Δεν χρειαζόταν
παρά να κόψεις τις φλέβες σου την κατάλληλη στιγμή,
λίγο πριν αρχίσεις να επινοείς ανοησίες
στην θέση των καθηκόντων σου,
ακριβώς την στιγμή που αρχίζεις να περιστέλλεις
όση περισσότερη Άνοιξη μπορείς στους ρεμβασμούς σου.
Το Σεπτέμβρη, τα σταφύλια κοκκινίζουν
και ορισμένα μάλιστα γίνονται μαύρα.
Τι μπορεί να σημαίνει αυτό,
αν όχι γλυκόξινη ανατριχίλα στην άκρη της γλώσσας;
Το νόημα μιας λέξης είναι η γεύση της,

η μυρωδιά, το άγγιγμά της, η μανία
να σπάζει τα πιατικά της σιωπής,
πάντα πριν το τραπέζι της Κυριακής,
η λάσπη που κόλλαγε στα παπούτσια μας,
η βροχή στα τζάμια, οι μεντεσέδες
που πείσμωναν και δεν άνοιγαν,
σαν χούφτες δεσμοφύλακες ενός νομίσματος
με κοντά παντελόνια και λασπωμένα παπούτσια,
οι φωνές της γιαγιάς απ' το παράθυρο...
Είχε σημασία τι γλώσσα μιλούσε;

Κατάλαβε, Τιμόθεε, Γκοράν, όπως θέλεις, αλλά κατάλαβε.
Επιχειρούσαν να μας συντρίψουν στ' ανοιχτά
δυο τρία κύματα άνθρωποι καλοσιδερωμένοι.
Προσευχήθηκα, προσπάθησα να μην τους κρίνω
με μια άβυσσο οργή, προσπάθησα να μείνω
στα ρηχά της απελπισίας. Εξέφρασα ωστόσο
μια λύπη ασφυκτικά βαθιά, για την βία και την αιματοχυσία
που έρχονταν τρέμοντας άστεγους γέροντες
σε παγκάκια, βιτρίνες ολόφωτες, παραδείσους
ενός εύπορου θεού που δεν είχε ποτέ του θεό.
Σχεδόν φώναξα πως κάτι πολύ σημαντικό
γλιστράει σιωπηλά στην ζωή του άμαχου ανθρώπου,
μια καταστροφή των παλιών του απογευμάτων
στους ανθισμένους κήπους, μια φυλλοβόλα απογοήτευση
από την υπερβολική πίστη στην αξία της καλλιέργειας.
Ενίστε κραύγασα! Από την μάχη των εμπόρων,
κανείς δεν βγαίνει ζωντανός, Γκοράν·
δεν αγωνίστηκαν ποτέ κάτι δικό τους.
Ακόμα και την φτώχεια τους, έτοιμη την βρήκαν.

Πώς να γνωρίζουν το χείμαρρο
που επιμένει κάθε πηγή στον ψίθυρό της;
Πώς να δεχτούν την θύελλα που σαλεύει
στο ανάστημά του κάθε δέντρο;
Πώς ν' ακούσουν το τριζόνι που χαράζει
δέκα δάχτυλα κομματιασμένο ύπνο
στην αγρύπνια της φωνής του;
[Δάνειος άνθρωπος, δυο χέρια δυστυχία.
Έντοκος άνθρωπος δυο βήματα ερπετό!]
Δεν πρόκειται να επέτρεπα εκείνη
την βαμβακερή σφαγή που ετοίμαζαν στα όνειρα του βρέφους,
σαν γύπες λιμπεραλιστές, κλεμμένοι από κούκο.
Δεν πρόκειται να σώπαινα εκείνον
τον πλαστικό εμφύλιο που εξόπλιζαν στα μάτια του παιδιού,
σαν φίδια σοσιαλιστικά, θρεμμένα από γεράκια.
Δεν πρόκειται να έκλαιγα για δυο χωράφια δάχτυλα
λιγότερα, πέντ' έξι σπίτια δόντια σπασμένα, ματωμένα...

Εγκληματίας λοιπόν Γκοράν;
Εγώ, εδώ κάτω, ούρλιαξα, πόνεσα το σπιτικό θεό μου:
ένα ποτήρι ξέφωτο κρασί, λίγο ψωμί και μια κουβέρτα.
Τον Μότσαρτ τον μουρμούριζα.

Δεν ήμουν Οδυσσέας, άστεγος ήμουν!

Τιμόθεε, εν Χριστώ αδελφέ, Γκοράν λιποτάκτη!
Εσύ έχεις μόνο έναν Παράδεισο, ενώ εγώ έχω δέκα νύχια.
Τι μπορώ να μετρήσω με δέκα νύχια;
Δέκα πληγές αρχαίες,
σαν τραύματα από πέτρες, καταπάνω στην νύχτα.

Μη με αποφύγεις κι αυτή την φορά.
Ο Διάβολος είναι πάντα ένας θεός της άρνησης.
Η επικυρωμένη ειδωλολατρία είναι θρησκεία.
Η απαρχαιωμένη ειδωλολατρία
είναι δεισιδαιμονία και ιεροσυλία.
Ένα χωριό ζητούσα, μια ορεινή φαμίλια θαλπωρή.
Το είδωλο έχει κι αυτό το μερίδιό του σ' έναν τόπο ολόφωτο.
Μη ρίχνεις το σκύβαλο της ύλης στο γκρεμό. Τι άλλο να πω;
Σκουριά ο λάκκος που χορταίνει την ξύλινη φιλοδοξία.
Έσταζαν πάντα οι άνθρωποι ανάμεσά μας:
ιδέες, σχέδια, επιδιώξεις.

Θα γυρίσω σπίτι. Πιο καλά
που, σ' έναν κόσμο ή παγωνιά ή πυρκαγιά;
Ο γέροντας ευκάλυπτος δεν τρέχει πια
κατά την τρέλα του ανέμου.
Θα φροντίσω να μεγαλώσω έναν άλλο, λιγότερο φτερωτό.
Θ' ανοίγω το βράδυ, θα μυρίζω ψυχές εργατικές:
παιδιά που πελεκούν το χρόνο με ξαφνικές φωνές,
γυναίκα που φοράει κατάσαρκα δροσιά
γεμάτη τριαντάφυλλα απ' την μικρή αυλή,
ο σκύλος να γανγίζει το σκοτάδι
που έρχεται με δρασκελιές ομίχλη
και γάτες να χαϊδεύονται στα χέρια μου
εκατομμύρια νυσταγμένους θεούς...

Ωστόσο, είμαι βέβαιος: πρώτα πεθαίνει η ψυχή.

ΛΙΠΟΤΑΚΤΗΣ

[Ένα κερί σχεδόν ανάπηρο από το βάρος της φλόγας, γεμίζει το κελί περισσότερο με σκιές παρά με φως. Δείχνει με δάχτυλα εφιαλτικά την σκοτεινή φιγούρα ενός άντρα που σκύβει πάνω στο μικρό τραπέζι. Μοιάζει ήδη νεκρός, θαμμένος σ' έναν τάφο αρχαίο όσο ο ίδιος ο κάτω κόσμος. Πεταμένα στο πάτωμα τα ράσα του. Ο άλλοτε κόκκινος κεντητός σταυρός του μοναστικού σκούφου τόσο φθαρμένος που δεν ξεχωρίζει. Δεν έχει σημασία. Ούτε και πως ο άντρας υπήρξε μαθητής της Στρατιωτικής Ακαδημίας. Σημασία έχει πως είναι από καιρό μοναχός και πως ο μοναδικός φίλος του είναι μακριά, προσπαθώντας ν' αποφύγει την σύλληψη για εγκλήματα πολέμου, από τον καιρό που άφησε την Θεολογία και εντάχτηκε στις γραμμές των παραστρα-τιωτικών. Ο άντρας γράφει στο φίλο του. Το γράμμα εντοπίστηκε στα ερείπια του μοναστηριού, μετά από βομβαρδισμό και ο άντρας νεκρός. Δεν πρόλαβε να το ταχυδρομήσει. Εξάλλου ήταν μάλλον απίθανο να έφτανε στον προορισμό του. Ο φίλος του βρέθηκε νεκρός στο καταφύγιό του, ένα μήνα μετά. Άγνωστο αν αυτοκτόνησε ή εκτελέστηκε. Κάπου στα Βαλκάνια. Νύχτα.]

Εγώ, ο Τιμόθεος, ταπεινός δούλος του Κυρίου ημών,
κάποτε Γκοράν, ανάξιος σκλάβος των παθών υμών,
προς το γενναίο Στέφανο, θύμα και θύτη κοινών προσδοκιών.
Έζησα ήδη αρκετά, ώστε να ξέρω
πως αγνοώ τα πάντα εκ πείρας:
Την οριζόντια μέρα των σωμάτων·
σοβαρή, λιτή, αποτελεσματική,
την κατακόρυφη νύχτα των ψυχών·
αστάθμητη, ανεπίγνωστη, επικίνδυνη,
το μεσημέρι, κεκλιμένο κατά την πυρωμένη πέτρα
και τον κατάφωτο σκίνο, το γεράκι
που ακροβατεί κάτι ταχύτατο σαν σπόρο,
μαστιγώνοντας την άπνοια, προκαλώντας το βράχο,
ερεθίζοντας την σκόνη, σημαίνοντας ίσως
νερό κι αλάτι και γαλάζιο. Ίσως,
αλλά αισθητά πιο σκοτεινά, σχεδόν σιδερένια·

Όταν ο άνθρωπος αποτελεί σοβαρή ενόχληση,
φεύγει, αδρανεύει ή τον αφήνουν πίσω.
Τα υπόλοιπα είναι λεπτομέρειες βιαστικά επινοημένες,
ώστε να κάνουν κάθε απόφαση αν όχι ευάρεστη,
τουλάχιστον ανεκτή. Το μαρτύριο αρχίζει πολύ αργότερα:
όταν και η απελπισία είναι πραγματική δυσχέρεια.

Κάποτε, οι σύντροφοι θα χάνονταν στο βάθος του ορίζοντα,

αργά, σταθερά, επίμονα, μέχρι να μείνει
μόνο ψύχρα και απόσταση: εκείνο το υπόλευκο
εναιώρημα του χθες, κατάστικτο σαν ξεβρασμένο φύκι.
Ήξερα πως δεν θα τους ξανάβλεπα,
όχι τουλάχιστον πάνω από μια λίμνη αίματος,
με το θάνατο να περιφέρεται στην ατμόσφαιρα,
να συμπλέκει φόβους και τρόμους αγνώστων,
να διαπλέκει την καχυποψία, την επιφυλακτικότητα,
την μοχθηρία που θησαυρίζει καθένα
αναγκαστικά ή τουλάχιστον αναπόφευκτα.
Ήξερα πως καμιά στιγμή αδυναμίας
δεν θα επέτρεπε να ζητήσω ένα κουπί
σε χρυσαφένια ακτή, καμιά εφηβική
καταιγίδα δεν θ' αναγνώριζε στο κενοτάφιο μου
τα ναυαγία της, τα παιδιά
δεν θα έδεναν μικρά, αμήχανα σκυλιά,
ούτε οι βοσκοί μεγάλα, αποφασισμένα σκυλιά.
Δεν θα σήμαινα καμιά αμμουδιά,
σημαίνοντας κάθε αμμουδιά.

Δεν ήμουν Φιλοκτήτης· μόνος ήμουν!

Και θα 'πρεπε να ξαγρυπνήσω,
να γνωρίσω τις βαθύτατες σκιές που κατοχυρώνουν το φως,
λίγο πριν τελειώσει το φως, ν' ανασάνω
την ανθρώπινη καχυποψία, την ανθρώπινη επιφυλακτικότητα,
την ανθρώπινη μοχθηρία στο μπλε βαθύ της νύχτας,
ώσπου να μείνει ο κόσμος σκέτη δροσιά στους ώμους,
σκέτη νυχιά στις κλειδώσεις.
Υπέθεσα πως σύντομα θα κυριαρχούσε το σώμα:

ένας θάνατος απλός, επίπεδος, ωχρός
κι η ζωή μου θα ξεχνούσε το βαθύ που ορθωνόταν
πάντα και πάντα πριν σκεφτώ καν ένα κύμα·
πολύ πριν, πολύ πίσω, λίγο μετά που είδα
κι ένιωσα και τρόμαξα το θαύμα
να είμαι μια λέξη που φτερουγίζει με λαχτάρα
όταν ακούει την λέξη της.
Σκέφτηκα τα βράχια να κουβαλούν ανεπίτευκτα ριζώματα
μέχρι την θάλασσα, να οργίζονται κατάξερους θάμνους
πάνω απ' το κύμα. Ήξεραν καλά
το δρόμο τους και ξεχώριζαν για τον τρόπο τους:
πως να ενθέσουν στο φως ό,τι βαδίζει σ' έναν άντρα
κι ό,τι ξαπλώνει σε μια γυναίκα.
Ό,τι κινείται στο χέρι που χτυπάει το θήραμα
κι ό,τι στέκεται στον τρόπο της φυγής.
Ήξεραν καλά από που γύριζε το κάθε σώμα,
όταν έφευγε για εκείνη την πήλινη θάλασσα
που είναι θάνατος από απελπισία,
χωρίς ρούχα, χωρίς οπλισμό,
πίνοντας νερό κάθε τρίτη μέρα
και τρώγοντας αλάτι κάθε δεύτερη:
η προσδοκία του τρομερού γαλάζιου, ήδη τρομερή.
Τότε κοιμήθηκα· ονειρεύτηκα μίαν ανθηρή αλαζονεία φύλλου.
Μάταιος κόπος. Η απερίσκεπτη φτερούγα της πληγής μου
ανήκε οριστικά στο απροσπέλαστο: μια επίμονη αναβολή,
ένας ρόγχος πιο πέρα από το πουθενά·
κόκκινο, βαθύ, αιχμηρό, προς τα μέσα κι από μέσα.
Κάποιος φοβέριζε τον άνεμο μ' ένα κερί αναμμένο.
Μονολογούσε: «Όμορφη ήταν η μέρα όταν κυνηγούσαμε.
Λίγο μακρύτερα, οι κοπέλες λύγιζαν τις φτέρες των χεριών τους

στο δροσερό αεράκι κι άφηναν το νερό να γράψει
τραγούδια σκοτεινά: μέσα, βαθιά,
πιο μέσα, πιο βαθιά, στα μάτια του σκύλου·
το θήραμα κόκκινο στην άκρη της γλώσσας,
δρόμος το ποτάμι και το πόδι γλώσσα ψαριού».
Μονολογούσε, αλλά δεν πήγαινε πιο μακριά
απ' την καρδιά μου, μ' ένα κάρβουνο στο στόμα και μόνος:
γεράκι σε δάσος, φίδι σε γκρεμό.
Ύστερα ήρθε το σώμα· νερό κι ανάσα·
το νερό απαιτούσε κήπο κι η ανάσα φωτιά,
μερικές λέξεις: δέκα δάχτυλα πόνο,
έναν τόπο: μια κατοικίδια θάλασσα
που έχασε το κύμα της κι έγινε χέρια,
δάχτυλα σπηλιές, νύχια βυθίσματα,
τα πράγματα: κουρέλια ταϊσμένα αίμα,
τα γεγονότα: κραυγές μεγαλωμένες με σιωπή,
σακατεμένα υποζύγια· δεν σου προσφέρουν τίποτα
και όμως εκβιάζουν έναν αφόρητο χειμώνα
στην διάφανη αδράνειά τους.

Πού θα κατέφευγα, Στέφανε,
γενναίε Στέφανε, δειλό ερπετό του σκονισμένου θριάμβου;
Πώς θα σερνόμουν στην αρένα των επιχειρημάτων τους;
[Και λάκκος με λιοντάρια να ήταν θ' άλλαζε τίποτα;]
Τι θ' αντέτασσα στην βία των στόχων;
Προτίμησα ν' αμφιβάλλω για οτιδήποτε καθαρό,
ακέραιο, αρτιμελές. Προτίμησα, εγώ ο «παλικαράς»
και «στρατηλάτης», να υποκύψω
στην ζέστα της σιωπής - πες την απάθεια αν θέλεις -
για να δείξω πως ο χρόνος φθείρεται

απ' τον καιρό που υπάρχει χρόνος.
[Ψέματα, ψέματα: πως ο χρόνος
παλεύει με τις ψείρες του
απ' τον καιρό που ενέσκηψε ανάμεσά μας
η επιδημία της προσδοκίας].
Αποσύρθηκα· πρόδωσα είπαν· αποσύρθηκα, λέω,
σέρνοντας, πετώντας, τέλος πάντων,
αρνήθηκα να χρεωθώ ακόμα μερικούς αιώνες
αθλιότητας, μόνο και μόνο επειδή θα λείπω.
Ό,τι δεν είναι γάγγραινα στην γλώσσα
είναι ήδη αφόρητη πληγή.
Εξάλλου, όταν έχεις τόσο χρόνο στην εξουσία σου,
ο κόσμος μπορεί ν' αγαπηθεί από την αρχή
ή να τον ξεχάσεις απ' την αρχή.
Τα νοήματα πεθαίνουν καθημερινά, ούτως ή άλλως·
αποσυντίθενται απροσδόκητα γρήγορα.
Δεν προλαβαίνεις να θάβεις.
Η γη μυρίζει ασφυκτικά σιωπή.
Τελικά, εμφανίζονται καινούργια.
Τρίβονται αδέξια στα χέρια σου
[χέρια προπάντων ο άνθρωπος, θυμάσαι;]
καταθέτουν στα πόδια σου την πείνα και την δίψα τους,
την ορφάνια, την ισχνή αφοσίωσή τους.
Τα ταΐζεις την ίδια ένδεια που έθαψες χιλιάδες φορές.
Όταν δροσίζει, κουλουριάζονται κοντά σου ικανοποιημένα.
Κάτι είναι κι αυτό, όταν έχεις τόσο χρόνο
στην διάθεση της φθοράς σου.
Τι γνώριζα για την επίμονη χορδή της αστοχίας τους;
Πρόκειται ίσως για ακαριαίες επιτάσεις
εκεί που τίποτα δεν αντιστέκεται στον πειρασμό

[στον κορεσμό επίσης]
εκεί που τίποτα δεν αξιώνεται το μέγεθός του,
το σχήμα του, το βάθος, την διαρκή ακύρωσή του,
αυτό που ήταν να 'ναι και δεν είναι και δεν θα 'ναι,
δέκα αιώνες Αριστοτέλης να ματώσουν
κι άλλοι τόσοι Μέγας Βασίλειος ν' αφορμίσουν
μια ψύχρα προς τα επάνω, μια ζέστη προς τα μέσα.
Πόσα δέντρα ρίζωσαν και φύλλωσαν έκτοτε;
Πόση πέτρα αποχώρησε; Πόση άμμος δεν μετρήθηκε;

Μιαν εικόνα περιφέρει ο άνθρωπος·
άδικα ταραάζεται. Ο Άνθρωπος!

Μένει να πονέσουμε, σύντομα, σχεδόν τώρα.

Στέφανε, έτσι κι αλλιώς το μέλλον υστερεί,
αναπτύσσεται και δοκιμάζεται.
Το παρελθόν σηκώνει όλο το βάρος της πραγματικότητας
που είναι φωτεινή σαν φύλλο και σκοτεινή σαν ρίζα
κι αιφνίδια σαν καρπός ή θάνατος.
[Τρομερή αξίωση να βρίσκεσαι εδώ κάτω ζωντανός!]
Ονειρευόμαστε μιαν ώρα που θα κλείσει
τον ανοιχτό λογαριασμό κάθε ταραγμένης ώρας,
στο χρυσοφόρο βάθος της απελπισίας.
[Απαράδεκτη αξίωση να βρίσκεσαι εκεί πάνω ιδιόκτητος!]
Αλλά, τι αγγίζει την ουσία του ριγμένου στην ζωή;
Η αποδοχή είναι εξίσου κενή με την απόρριψη·
η απόρριψη εξίσου κενή με την αποδοχή.
Η απόφαση δεν σημαίνει τίποτα στο κέντρο της·
δεν χαράζει καμιά κατεύθυνση,

δεν διαγράφει καμιά δύναμη,
δεν διαθέτει δύο πρόσωπα
για να διαπιστώσεις το πρόσωπό σου:
σαν ελάφι στο δρόμο για την πηγή
ή σαν αλυσοδεμένος τρωγλοδύτης στο δρόμο για το φως.
Ο κόσμος είναι πια ένας θεμελιωμένος κόσμος.
Οι άνθρωποι γνωρίζουν ο ένας τον άλλον
κι όλοι μαζί τίποτα γαλάζιο ή πράσινο,
κόκκινο, λευκό και μαύρο λίγο πριν σημάνει χρυσάφι.
Ακολουθεί η σιωπή μιας πίστης
που την εγκαταλείπουμε και μας εγκαταλείπει,
ενώ οι μέρες συνεχίζουν ν' αντηχούν αμηχανία·
αιώνες τώρα, αιώνες από τώρα.

Στέφανε, φονιά των ονείρων που κραυγάζουν ψυχή
με χίλιες λέξεις ορθάνοιχτες
σαν στόματα πουλιών παγιδευμένων·
Στέφανε, πουλί σαρκοβόρο
πάνω στην βιασύνη των φτερών του,
τι καίριο θ' αποφασίζαμε
σε μια στιγμή αναιδέστατης αμηχανίας;
Με όλες τις δυνάμεις μας θα τείναμε προς το άμεσο μέλλον,
το λιγότερο επισφαλές μέλλον,
το περισσότερο κερδοφόρο μέλλον.
Για να δημιουργήσουμε, θα έπρεπε να ελπίσουμε,
να τείνουμε το χέρι και να βαδίσουμε. Σ' αυτήν την πορεία,
οι πολυτέλειες του παρελθόντος θα καταντούσαν ανάγκες.
Η πραγματικότητα θα έτρεχε να κρυφτεί,
για άλλη μια ακμαία φορά, σε ό,τι φαίνεται.

Μιαν εικόνα περιφέρει ο άνθρωπος·
άδικα τaráζεται. Ο Άνθρωπος!

«Μα, πρόκειται για τραγωδία!» θα μου πεις.
Ρωτώ, τι γνωρίζει από την πληγή ο δήμιος;
Την επιτυχή έκβαση μιας μέρας κουραστικής·
το πολύ ορισμένους ενοχλητικούς λεκέδες,
την τύφλα του, την κώφωσή του,
την πρόωρη άνοια των αναστεναγμών του
γνωρίζει, αδελφέ μου! Τι θέλεις λοιπόν;
Τον κόσμο κλεισμένο σ' ένα μεγάλο θολωτό οικοδόμημα,
γεμάτο σπηλιές κι άπλυτους στρατιώτες
και πεινασμένους αγρότες και αστυνομευόμενους είλωτες;
Πρέπει να μας συντρίψει, πρωί-πρωί,
η ανάγκη της έκτακτης δραστηριότητας,
σαν ένα μπρούτζινο αμόνι, πέφτοντας από τον ουρανό
εννέα μέρες και εννέα νύχτες [συνεχώς];
Πρέπει να μας συνθλίψουν
λιγότερο ομοιόμορφοι και αυστηροί κανόνες,
επειδή οι περιστάσεις είναι κρίσιμες
και η κατάσταση ρευστή και είμαστε αναγκασμένοι
να βρίσκουμε μεθόδους νέες και αποτελεσματικές
για να υπερασπιστούμε το θάνατο από γερατειά
μπροστά στο θάνατο από νιάτα;
Μη χτυπάς τους βασιλιάδες παρά μόνο κατακέφαλα.
Αλλιώς ασχολήσου με την κοινωνιολογία των θεσμών
κι άσε τους άλλους να σου φέρνουν το εργαστηριακό υλικό·
το αίμα βάφει μόνο στο πεδίο της μάχης.

Στέφανε είσαι ολότελα τυφλός;

Και βέβαια η τιμή της άγνοιας θ' ανέβει.
Δεν υπάρχει άλλη λύση. Είναι μια λύση
που προκαλέσαμε εμείς, οι «φωτισμένοι».
Αυξήσαμε την τιμή της απορίας
που τους προμηθεύσαμε, το ίδιο
και την τιμή της επινοητικότητας.
Αγόραζαν την ακαθάριστη αλήθεια μας,
την επεξεργάζονταν και μας την επέστρεφαν
εκατό φορές πιο ακριβή. Είναι νομίζω
δίκαιο να πληρώσουμε επιτέλους
περισσότερο για την αλαζονεία μας·
ας πούμε δέκα φορές φορές περισσότερο, με σιωπή.
Τι άλλο; Είσαι έτοιμος, μόλις τελειώσει η μάχη
ν' αρχίσει η σφαγή; Ο στρατός
να ψάχνει τους εξεγερμένους που κρύβονται,
να μπαίνει στα σπίτια για να συλλάβει
όσους επιχειρούν να διαφύγουν,
οργανώνοντας αληθινές κολάσεις
πίσω από κάθε θάμνο; Άμαχοι άνθρωποι
να συνωθούνται στους φεγγίτες των υπογείων,
για ν' αδειάσουν τα όπλα τους φρουροί ερεθισμένοι
από την μυρωδιά του ξένου θανάτου.
Τόσοι νεκροί! Πόσοι δεν ξέρουμε.
Ας μείνουμε στην αοριστία,
για να είμαστε, όπως πάντα, ακριβείς με τα λεγόμενα
και άσχετοι με τα νοούμενα. Στέφανε, Στέφανε,
στο αίμα πηγαίνει το τσακάλι, όχι το λιοντάρι.
Λυπήσου λοιπόν τον εαυτό σου κι εμένα
που ανησυχώ και δεν λυπάμαι παρά μόνο τα δάκρυά μου,
γιατί τέτοιος λάσπωσα τα χέρια του θεού.

Σε λίγο, ο ουρανός και η γη θ' αποχωρήσουν
στο τρεμούλιασμα μιας φλόγας, χωρίς κερι, ούτε φλόγα.
Πού θα βρεθεί τόπος - πες μου αν μπορείς-
για όσους φορτώθηκαν τόσο σκοτάδι;
Ίδιοι με δαίμονες ή και χειρότεροι ίσως,
θα καταντήσουν πρόσφοροι για κάθε είδους τιμωρία,
μέχρι να βγουν από την παλιά τους πλάνη
και να εξαγνιστούν στο φως της καινούργιας
που θα ομολογείται παντού· στις πόλεις, στα χωριά,
στις γειτονιές, στις πλατείες, με εικόνες και σημάδια
και μορφασμούς· μόνον όχι με λόγια και έργα.
Δεν βλέπεις, Στέφανε, πως θα βρεθείς,
άπιστος την μέρα της πίστης και πιστός την μέρα της απιστίας,
υποφέροντας μια δριμύτερη Κόλαση από εκείνους
που δεν γνώρισαν καθόλου Κόλαση;
Η πρώτη σιωπή δική μου, η δεύτερη δική σου!
Φύλαξε τους δρόμους της γλώσσας σου·
κάνε το στόμα φυλακή και κλείσε έξω τα θύματά σου.
Ένας κόσμος αποφασισμένος, δεν είναι κόσμος.
Ετοιμάσου! Έχεις να θερίσεις
το παράπτωμα μιας απέραντης ελευθερίας
που λέει γεράκι όταν τρέχει ερπετό
και λέει φίδι όταν πετάει πέτρα.

Μιαν εικόνα περιφέρει ο άνθρωπος·
άδικα ταραάζεται. Ο Άνθρωπος!

Έζησα ήδη αρκετά.
Θα μείνω με το σφάλμα της πληγής μου.
Τέλειωσα. Σέρνεται πάλι η ψυχή, την ακούω.

Δεν τρίζει, σφυρίζει. Δεν κρύβεται, κυκλώνει.
Με χρειάζεται, μέχρι να εκτίσει τον κόσμο.

ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΗ

[Ένας δειλός, έφεδρος γλόμπος προσπαθεί να φωτίσει το μοναδικό δωμάτιο του μικρού διαμερίσματος. Οι τοίχοι γυμνοί. Ούτε ένα παλιό ανώνυμο τοπίο, ούτε μια φωτογραφία γάμου, με σκουριασμένα πρόσωπα και υγρασιασμένα χέρια. Στο ένα από τα δύο μεγάλα ξύλινα κρεβάτια, ένας νεαρός τραυματισμένος βαριά. Στο άλλο, μια νέα γυναίκα λεπτή, όμορφη σαν ανοιξιιάτικη βροχή, σχεδόν κορίτσι, στηρίζει ένα μπλοκ αλληλογραφίας στα γόνατά της και γράφει. Τα δάχτυλά της κρατούν το στυλό με μίαν αριστοκρατική άνεση, σπούδαζε Ψυχολογία άλλωστε. Ωστόσο, φαίνονται ταλαιπωρημένα. Το ίδιο και το βλέμμα της, καθώς κοιτάζει με τρόπο το νεαρό τραυματία. Τα χείλια της, κόκκινα σαν κεράσια, δείχνουν πως πρέπει να αγαπήθηκε πολύ. Δεν έχει σημασία πως βρέθηκε μόνη σ' αυτό το άθλιο δωμάτιο, με ένα σχεδόν νεκρό άγνωστο. Σημασία έχει πως ο μόνος άντρας που αγάπησε πραγματικά υπήρξε σπουδαστής της Θεολογίας, τώρα κατηγορούμενος για εγκλήματα πολέμου. Σ' αυτόν γράφει. Το γράμμα έπεσε στο πάτωμα και πατήθηκε και σκίστηκε και κομματιάστηκε, όταν ο στρατός άδειασε βεβιασμένα τον καταυλισμό προσφύγων. Εξάλλου, ακόμα κι αν το ταχυδρομούσε, θα ήταν μάλλον απίθανο να έφτανε στον προορισμό του. Η τύχη της γυναίκας αγνοείται. Κάπου στα Βαλκάνια. Νύχτα.]

Επειδή σ' αγάπησα, σαν όνειρο με αμέτρητες φωτιές
πίσω απ' τις ράχες των βουνών,
σου γράφω καίγοντας την τελευταία μου σπίθα·
εγώ, μια πορφυρή, παράξενη φυγή,
πυρπολημένη από ατέλειωτη λύπη.
Θυμάσαι; «Φεύγεις σαν ελάφι κυνηγημένο·
αν γλυτώσεις σαν σπουργίτι θα 'ναι θαύμα!»
Επιβίωσα απλά σαν άνθρωπος
αποφασισμένος να εκδικηθεί την αδικία της βαρύτητάς του.

Άρχισα να περιφέρομαι στην πόλη
που θα φώλιαζα την σκόνη της υπόλοιπης ζωής μου
και την υγρασία της υπόλοιπης ζωής μου.
Όλα μου έδιναν ταυτόχρονα μίαν εντύπωση
που θα ρίζωνε και μίαν άλλη που θα ταξίδευε συνεχώς.
Έβλεπα, κάθε μέρα, τα ίδια σπίτια και,
καθώς ήξερα πως ήταν τα ίδια,
τ' αγαπούσα σταθερά με το ίδιο όνομα.
Ύστερα, ένιωσα πως είχα φέρει μαζί μου περισσότερα
απ' όσα δάκρυσα ή δεν έφτασα ποτέ!
Πολύ αργότερα κατάλαβα πως ήσουν κοντά μου
ή πως ήμουν μαζί σου - από μίαν άποψη
το ίδιο κάνει· από μίαν άλλη κινδύνεψα να τρελαθώ.
Νόμιζα πως το σώμα μου δεν ταίριαζε με το δικό σου,
ωστόσο τώρα ξέρω τι προσπαθούσε να ξεχάσει

εκείνη η δίψα που άναβε μέσα μου,
κάθε φορά που ξεδιψούσα άλλο σώμα.
Με είχα ξεχάσει στην αγκαλιά σου και καθώς
δεν σ' αγκάλιασα ποτέ, δεν ήξερα τι έπρεπε να θυμηθώ,
ν' αναζητήσω, να πάρω πίσω ή να δώσω
κι ας έμενα ένα τίποτα που δεν σε πόθησε ποτέ.
Κοιτούσα τον ουρανό - πόσο αίμα
σπατάλησα στις φλέβες μου για να ξεφύγω
τα γαλάζια ψέματά του - κι αφηνόμουν να φτωχαίνω
την φτώχεια όλων. Μα είναι απίστευτο πόσο διαφέρουν
οι άνθρωποι στον τρόπο που σκορπάνε τις ελπίδες τους.
Οι περισσότεροι αυτοσχεδιάζουν: φαντάζονται
ό,τι μπορεί να περάσει απ' το μυαλό τους,
προκειμένου να κρατηθούν στο ναυάγιο της εικόνας τους·
ορισμένοι αποδέχονται την κατάντια τους
σαν να την περίμεναν για να υπάρξουν επιτέλους
ακέραιοι. Μετά ήρθε η φωτιά να κατοικήσει
τα σπίτια που δεν έκαιγαν οι ίδιοι
από μian ανεξήγητη αυτοσυγκράτηση
ή μian εντελώς δικαιολογημένη
αίσθηση ματαιότητας. Κι ενώ η πόλη
γινόταν ακατάσχετη στάχτη
κι όσοι θυμούνταν ξαφνικά πως ζουν ακόμα
προσπαθούσαν να γλυτώσουν
από το θάνατο το θάνατό τους,
εγώ κοιμόμουν μian αυλή γεμάτη τριαντάφυλλα.
Είχα γυρίσει σπίτι. Φύτευες δυο χέρια ευκάλυπτο,
κι ανάσaina ένα στήθος απόγευμα
γεμάτο ψυχές εργατικές και τεμπέλικά μωρά.
Άνοιξες το βράδυ· φορούσα κατάσαρκα δροσιά

γεμάτη τριαντάφυλλα απ' την μικρή αυλή. Κατάπια
δυο γλυκόξινα κεράσια, όταν μ' αγκάλιασες...

Ξέρω πως ο γέροντας ευκάλυπτος
δεν παλεύει με τον άνεμο πια,
μα ούτε εγώ με τα όνειρά μου.
Είμαι βέβαιη: η ψυχή πεθαίνει
όταν χάσει την αυλή, που ονειρεύτηκε συχνά
από χαρά ή απελπισία, από έρωτα ή δειλία.

Συντόμευε! Δική σου!

IV

ΑΜΑΧΟΣ

[Ένας άντρας βαδίζει στο στενό πεζοδρόμιο. Ένα σκυλί, ακολουθεί τα βήματά του· κάποτε μπαίνει μπροστά. Τον κοιτάζει. Ο άντρας το διώχνει, ψιθυρίζοντας κάθε φορά τα ίδια μεθυσμένα λόγια. Δεν είναι στον τόπο του, ούτε ελπίζει να γυρίσει σύντομα. Δεν έχει σημασία. Ούτε πως υπήρξε φοιτητής της Κλασικής Φιλολογίας. Σημασία έχει πως από λίγο γλύτωσε το θάνατο στο στρατόπεδο προσφύγων που τον είχαν μεταφέρει. Κάπου στα Βαλκάνια. Νύχτα.]

■
■
■ένος σε ξένο τόπο τι να πω και τι να κρύψω,
κυκλωμένος από την καχυποψία;
Πες μου. Τουλάχιστον εσύ
κάτι θα ξέρεις παραπάνω
γι' αυτό το απίστευτο λαγούμι,
που μυρίζει ανθρώπινο αίμα όταν βρέχει,
και μυρίζει βροχή όταν ματώνει.
Μίλα ή σβήσε μόνος σου· να λείπουν
θαύματα και μαγείες και κόλπα!
Φύγε απ' το δρόμο μου· τραβήξου!
Μπορώ να τρεκλίσω το δικό μου σκοτάδι.

Άνω Δολιανά Αρκαδίας - Αθήνα, 2001